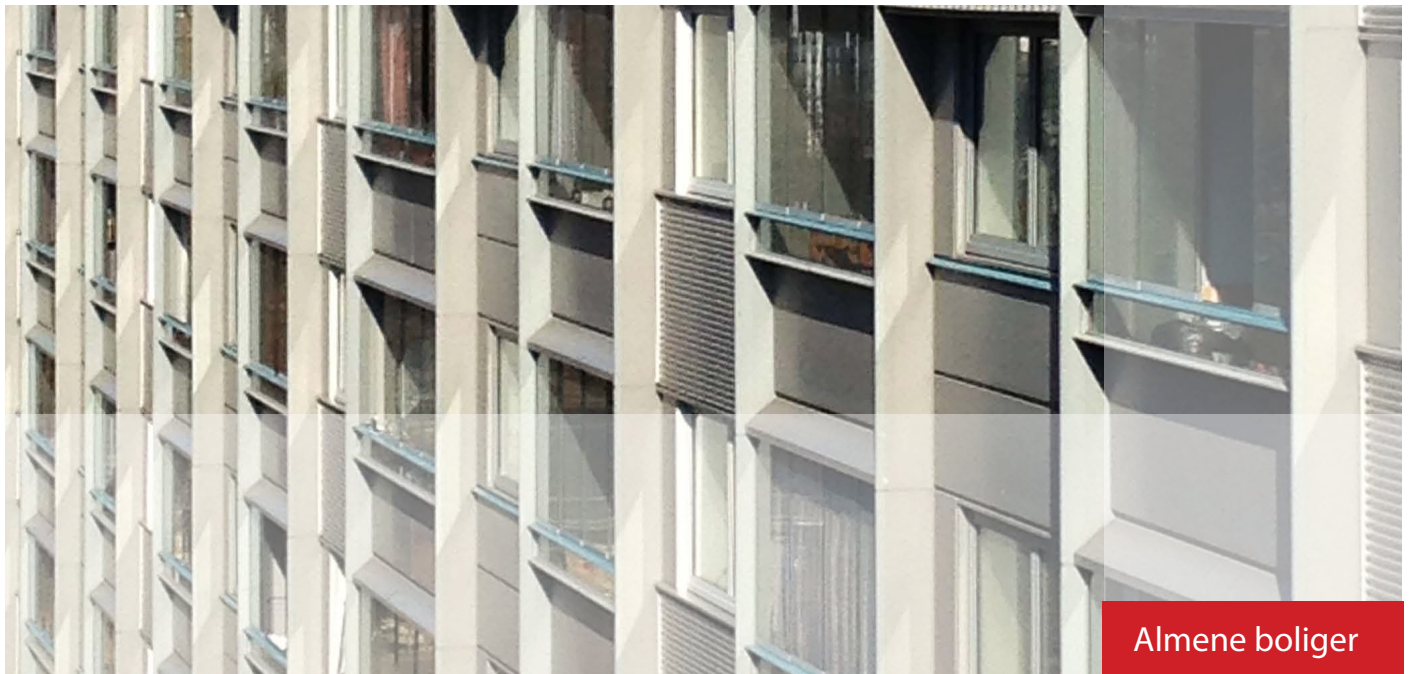

UDSATTE BOLIGOMRÅDER VÆRKTØJSKASSE

Almene boliger

MINISTERIET FOR
BY, BOLIG OG
LANDDISTRIKTER

Indholdsfortegnelse

Indledning	4
Målsætninger	4
Forudsætninger	5
Værktøjskasse	7
Effektiv styring af den boligsociale indsats	8
Beboersammensætning	11
Beskæftigelse	11
Integration	12
Uddannelse	14
Tryghed	16
Indkomst	19
Andre boligsociale indsatser	20
Udlejningsregler	21
Boliger og områder	23
Fysiske forandringer - renovering, nedrivning og infrastrukturinvesteringer	23
Byfunktioner og andre boligformer	24

INDLEDNING

Der er gennem den seneste årrække sket en stigende social, etnisk og geografisk opdeling af boligmarkedet. Det betyder, at de veluddannede og velfungerende er koncentreret i visse boligområder med attraktiv beliggenhed og mange ejerboliger, mens ressourcetsvage borgere og borgere med anden etnisk baggrund end dansk i stigende grad samles i de udsatte almene boligområder.

De udsatte almene boligområder er typisk store monofunktionelle boligbebyggelser bygget i 1960'erne og 1970'erne, som fremstår som fysisk isolerede kvarterer i forhold til det omgivende bymiljø. Områderne lukker sig rent fysisk om sig selv som følge af en begrænset infrastruktur og manglende forbindelsesveje til den øvrige by. Bebyggelserne er typisk opført som industrialiseret montagebyggeri i stor skala med mange ensartede boligblokke omgivet af store friarealer.

Boligerne har ofte behov for renovering og har ofte en ringe energistandard, mens de store udearealer mange steder er nedslidte og ligger øde hen. Bebyggelserne indeholder næsten udelukkende almene boliger i modsætning til mere blandede bykvarterer, ligesom der er mangel på en række almindelige byfunktioner som erhverv, handel, service, institutioner m.v.

I områderne er der sket en koncentration af sociale problemer. Beskæftigelsesfrekvensen og uddannelsesniveauer er lavt, der bor relativt mange indvandrere og efterkommere med behov for bedre integration i det danske samfund, mange familier har lav indkomst og der er problemer med kriminalitet og utryghed.

Det forstærker den sociale og kulturelle marginalisering af områderne. Det er derfor en udfordring at etablere den blanding af stærke og ressourcetsvage grupper i de almene bebyggelser, der er en forudsætning for, at udviklingen i bebyggelserne kan drejes i en positiv retning.

Målsætning

Det er regeringens målsætning at reducere antallet af særligt udsatte boligområder med 1/4 inden udgangen af 2016 og halvere antallet inden udgangen af 2021.

Indsatsen overfor de udsatte boligområder skal derfor styrkes og fokuseres.

Forholdene i områderne skal forbedres både fysisk, økonomisk og socialt for at undgå, at områderne isoleres fra det omgivende samfund.

Det skal ske af hensyn til beboerne, fordi udsatte områder hæmmer integration, fastholder de sociale forhold og skaber ringere opvækstmuligheder for børn og unge.

Og af hensyn til samfundet, fordi udsatte boligområder skaber vækstbetingelser for samfund med øget kriminalitet, afvigende adfærdsnormer og værdier, og dermed udgør en trussel mod sammenhængskraften.

Indsatsen skal være helhedsorienteret.

Indsatsen skal sætte samlet ind over for de væsentligste problemer. Det kræver høj grad af styring og lokal koordinering samt professionel implementering. Det kræver kraftig involvering fra samfundets side i samarbejde med boligorganisationer og beboere. Det er derfor helt afgørende, at der sker en politisk prioritering i kommunerne, og at indsatsen forankres politisk og bakkes op. Kun hvis kommunens sociale, uddannelsesmæssige, beskæftigelsesmæssige og integrationsmæssige indsats bindes sammen med boligorganisationernes fysiske, økonomiske og sociale indsats, kan det lykkes at vende udviklingen.

Skal målene nås, skal indsatsen fokuseres.

De eksisterende kriterier for udvælgelse af de udsatte områder har nu fungeret i nogle år. Der er indgået aftale om, at de gældende kriterier skal suppleres med to nye kriterier. Det vil gøre den samlede udvælgelse mere bredspektret og inddrage flere relevante dimensioner.

De særligt udsatte boligområder med over 1.000 indbyggere udvælges herefter på grundlag af fem kriterier under følgende overskrifter: Beskæftigelse, Integration, Uddannelse, Tryghed og Indkomst

Med kriterierne måles beboersammensætningen som udtryk for områdernes tilstand. Overskrider et boligområde på tre eller flere af disse felter nærmere bestemte grænseværdier, vurderes områdets tilstand som kritisk og handlingskrævende. Området optages i givet fald på listen over særligt udsatte områder.

Forudsætninger

Der ydes hver dag en kæmpe indsats af beboere, boligorganisationer, kommuner, frivillige, virksomheder og institutioner i lokalområderne. En styrket indsats over for de udsatte områder skal bygge videre på denne indsats. Og på de erfaringer, der er gjort med de mange helhedsplaner og projekter, som er gennemført eller er under gennemførelse, så indsatsen stadig kan forbedres og koncentreres om de tiltag, der virker.

Styringsdialogen mellem kommune og boligorganisation udgør rammen om det fremadrettede samarbejde om helhedsplanerne og den forebyggede indsats i områder, som er ved at komme ind i en negativ spiral.

En række barrierer i lovgivningen er fjernet, og der er indført en udfordringsret over for love og regler i de udsatte områder.

Der er afsat betydelige ressourcer til området. Landsbyggefondens renoveringsramme er siden 2010 flere gange blevet udvidet, fremrykket og yderligere forhøjet, således at der i perioden frem til 2016 i alt er afsat en ramme på knap 32 mia. kr. Det skaber vækst og beskæftigelse i samfundet og er med til hurtigere at skabe resultater i de udsatte områder.

Der er afsat 440 mio. kr. årligt i Landsbyggefonden til boligsociale indsatser. Der er en smidig ansøgningsprocedure, så boligområderne løbende kan søge midler. Helhedsplaner og indsatsen kan således tilrettelægges optimalt og uden snærende tidspres i form af bestemte frister. Der er krav om organisering af indsatsen. Kommuner og boligorganisationer skal inden udarbejdelsen af helhedsplanen lave en samarbejdsaftale, der i kontraktform afklarer rolle- og ansvarsfordelingen mellem parterne. Det er afgørende, at kommunen sammen med boligorganisationen tager ejerskab til helhedsplanen og sikrer, at den offentlige indsats spiller optimalt sammen med den indsats, som gennemføres af boligorganisationen.

Der skal opstilles mål, ligesom der skal følges op på, om indsatsen virker.

Center for Boligsocial Udvikling gennemfører effektmålinger, og Landsbyggefonden foretager evaluering af den samlede indsats med henblik på løbende at kvalificere gennemførelsen af planerne.

De udsatte boligområder er i flere tilfælde præget af vold, hærværk, utryghed og kriminalitet. Det er derfor nødvendigt med en klar og effektiv politiindsats i områderne. Med politiforliget blev der prioriteret flere ressourcer til denne indsats i de udsatte områder, så kriminaliteten nedbringes og trygheden øges. Samtidig blev der afsat godt 250 mio. kr. frem til 2015 til en ny bandeindsats i særligt udsatte boligområder, herunder til etablering af en ny fleksibel bande task-force, der skal operere i Vestdanmark.

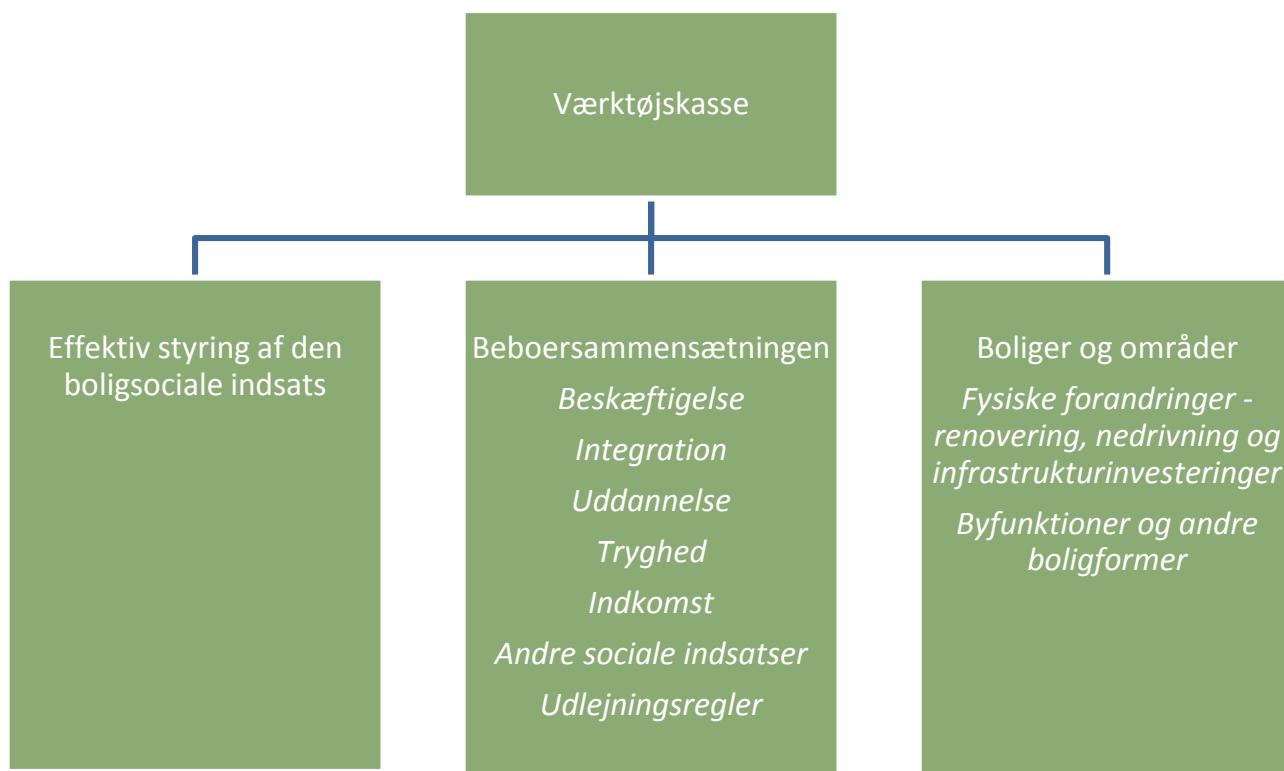
Det er afgørende for indsatsen over for de udsatte boligområder, at kommunerne påtager sig et ansvar og går aktivt ind i samarbejdet med boligorganisationerne om at løse problemerne. Regeringen har styrket kommunernes økonomiske muligheder herfor, og har som led i den kommunale udligning afsat 400 mio. kr. årligt til kommuner, som har områder med en høj andel af borgere med sociale problemer.

En målrettet og effektiv indsats i de udsatte boligområder bidrager også til integrationen i det danske samfund og understøtter således regeringens integrationsvision, som blev offentliggjort i "En styrket integrationspolitik", november 2012.

Regeringen har endvidere afskaffet fattigdomsydelserne, hvilket er med til at forbedre vilkårene for en meget stor del af beboerne i de udsatte boligområder.

VÆRKTØJSKASSE

Indsatsen kan forbedres og boligområderne kan forandres gennem en række værktøjer. Nedenfor beskrives værktøjerne i indsatsen. Elementerne i værktøjskassen retter sig mod tre dele:

EFFEKTIV STYRING AF DEN BOLIGSOCIALE INDSATS

Gode resultater af indsatsen for at vende udviklingen i de udsatte boligområder afhænger af den lokale prioritering og organisering af indsatserne.

Kommunalbestyrelsen har det overordnede ansvar for by- og boligpolitikken og er dermed en central aktør i indsatsen. Det er vigtigt, at kommuner med udsatte boligområder formulerer en sammenhængende bolig- og bypolitik med klare mål og konkrete indsatsområder, som genopretter balancen mellem de udsatte boligområder og byen.

Regeringen vil derfor indgå partnerskaber med kommuner med særligt udsatte boligområder, som sikrer gode rammebetingelser for den lokale udvikling, og som forpligter kommunerne til at gå forrest i en højt prioriteret, målrettet, helhedsorienteret og velkoordineret problemløsning i de udsatte boligområder.

Der er mange forskellige aktører i de udsatte boligområder. Hvis de mange indsatser ikke koordineres tilstrækkeligt, kan det blive både dyrt, ineffektivt og kontraproduktivt.

Det gælder både i samarbejdet mellem de mange forskellige aktører, men også internt i de forskellige organisationer.

Omdrejningspunktet i koordinationen er helhedsplanen for områderne. Med styringsdialogen og udbredelsen af boligsociale helhedsplaner er der skabt et godt grundlag for et tæt, formaliseret samarbejde mellem kommuner og boligorganisationer. Mange kommuner har udnyttet denne mulighed, men rolle- og ansvarsfordelingen mellem aktørerne er ikke alle steder lige klar.

Det er i helhedsplanen, at indsatserne og samarbejdet mellem de forskellige aktører tilrettelægges og struktureres. I helhedsplanerne beskrives områderne, deres problemer og de indsatser, der skal til for at forbedre forholdene, detaljeret med hensyn til formål og effekt ligesom finansieringen fastlægges.

Den kommunale kernetrift i områderne, herunder daginstitutioner, skoler, beskæftigelsesindsats, indsatsen overfor udsatte børn, og samarbejdet med det lokale politi m.v., skal tænkes strategisk sammen med den fysiske og boligsociale indsats.

De bedste resultater nås, når kommunerne både økonomisk, politisk og administrativt stiller sig i spidsen for en målrettet indsats, der identificerer problemer, iværksætter løsninger og koordinerer mellem de relevante aktører både indenfor og udenfor det kommunale system.

Også internt både i kommunen og boligorganisationen er det vigtigt, at indsatsen er forankret politisk og er prioriteret i forvaltningen.

Endelig skal der etableres en central enhed (styregruppe), der har fokus på de overordnede mål, gennemførelsen af helhedsplanen og koordinerer mellem forvaltninger og boligorganisationer. Der skal også koordineres tæt med en lokal enhed (projektsekretariat), som sørger for, at de konkrete kommunale og boligsociale aktiviteter i boligområderne alle arbejder efter de samme overordnede målsætninger.

Helhedsplaner

Forudsætningen for at gennemføre en indsats i et udsat boligområde, herunder for at opnå støtte fra Landsbyggefonden, er, at der udarbejdes en helhedsplan for den pågældende afdeling/område. Helhedsplanen udarbejdes af boligorganisationen typisk med inddragelse af kommunen og andre relevante aktører. Planen godkendes af kommunalbestyrelsen.

Indsatsen i boligområdet skal ske i et tæt samarbejde mellem de involverede parter: kommune, boligorganisation, afdelingsbestyrelse og ikke mindst beboerne selv, samt andre relevante lokale interessenter, såsom skoler, institutioner, det lokale erhvervsliv, foreningslivet, de frivillige organisationer og politiet.

Ansøgningsproceduren indledes med en prækvalificering af området og der reserveres et beløb til at gennemføre indsatsen. Der er ikke en årlig ansøgningsfrist eller lignende, men ansøgning kan indsendes, når der opleves et behov herfor i boligområdet. Herved undgås forcerede og dårligt gennemarbejdede ansøgninger.

Den endelige helhedsplan skal indeholde overvejelser vedr. de fysiske og infrastrukturelle forhold, husleje forhold, boligområdets funktionalitet, boliger til specialgrupper samt en imagestrategi. Landsbyggefonden stiller krav til lokal medfinansiering på minimum 25 pct. og det skal overvejes nøje, om der er behov for at etablere et områdesekretariat, som skal sikre lokal koordinering.

Helhedsplanen skal – som navnet siger - være helhedsorienteret. Den fysiske genopretning støttes via Landsbyggefondens renoveringsramme. Der ydes alene støtte til indsatser inden for temaerne:

- Børn, unge og familie
- Uddannelse, beskæftigelse og erhverv,
- Beboernetværk, inddragelse og demokrati,
- Sundhed,
- Udsatte grupper,
- Kultur og frihed,
- Image og kommunikation

Planen skal endvidere indeholde:

- En beskrivelse af formål, målgrupper, program mål, konkrete mål og hvilke forandringer, der skal opnås, hvordan resultaterne skal nås, herunder: sociale tiltag der fremmer trygge og stimulerende opvækstvilkår for børn og unge, beskæftigelsestiltag samt kultur og fritidstilbud samt økonomisk og fysisk opretning. Endelig skal det fremgå, hvordan indsatsen ønskes evalueret, herunder hvilke indikatorer der løbende skal følges op på og hvilke data, der er tilgængelige.
- En finansieringsplan
- En redegørelse for de organisatoriske rammer for gennemførelse af helhedsplanen, hvor der redegøres for koordineringen i forhold til eventuelle eksisterende foranstaltninger og indsatser, fx eksisterende kommunale og boligsociale indsatser, samt indsatser finansieret af diverse statslige puljer. Det skal overvejes, om der er behov for at etablere en enhedsorganisering med udelt ledelse samt fremgå, om der er indgået en partnerskabskontrakt mellem de involverede boligorganisationer, som ansøger sammen.

Der skal etableres et forpligtende samarbejde forankret i en partnerskabsaftale mellem helhedsplanens parter, der beskriver rammerne for samarbejdet.

Der skal årligt indsendes en indberetning af helhedsplanens fremdrift og resultater til Landsbyggefonden. Indberetningen knytter an til de opstillede mål samt milepælsplanen for indsatsen. For at dokumentere indsatsen i de udsatte områder er der udarbejdet et målopfyldelsesværktøj, som skal fremme en systematisk indberetning og overvågning af helhedsplanernes aktiviteter og resultaterne. Center For Boligsocial Udvikling har udarbejdet et katalog til brug for arbejdet med målopfyldelseskemaerne og kan yde rådgivning i forbindelse med indberetningen. Manglende indsendelse af skemaet medfører, at udbetalingerne af støtte stoppes.

Politik for udsatte byområder i København

Københavns Kommune har formuleret en ny bypolitik for seks udsatte byområder, hvor også seks af byens udsatte boligområder er beliggende.

Kommunen har formuleret en række klare målsætninger og politikken vil være grundlag for et fokuseret arbejde for København Kommunes syv forvaltninger.

Overborgmesteren prioriterer indsatsen og samtlige borgmestre har været med til at formulere politikken og har sammen med deres forvaltninger forpligtet sig til at gennemføre den. Indsatsen er forankret i Center for Bydesign i Teknik og Miljøforvaltningen.

Københavns Kommune vil inden 2020 nå følgende mål:

- Udsatte byområder skal løftes til Københavnerniveau
- Uddannelse og beskæftigelse til alle
- Udsatte byområder skal være rammer om et godt Københavnerliv

De udsatte byområder skal løftes ved at gennemføre:

- Positiv særbehandling
- Fokus på kernerdrift
- En kommune – også lokalt
- Stærkere og mere forpligtende samarbejde med den almene boligsektor og borgerne generelt
- Udviklingsplaner for de seks udsatte byområder

Københavns Kommune prioriterer indsatsen højt og sætter helhedsorienteret ind for at nå de opsatte mål.

For at løfte de udsatte almene boligområder arbejdes der tæt sammen med de relevante boligorganisationer. Københavns Kommune har opstillet et række krav og anbefalinger til helhedsplaner i Københavns Kommune

Krav og anbefalinger skal sikre, at helhedsplanerne organiseres i større sammenhængende områder, at helhedsplaner bliver indsats, der støtter og styrker de eksisterende kommunale indsats, og at kommunens indsats optimeres, så flest mulige ressourcer bruges på borgerne.

I forbindelse med udarbejdelsen af en helhedsplan indgår kommunen og boligorganisationerne en kontrakt eller samarbejdsaftale, hvor rolle- og ansvarsfordeling er klart defineret. Det sikres samtidig, at samtlige indsats, der sættes i værk med helhedsplanen, er i overensstemmelse med og arbejder frem mod de overordnede mål i kommunens politik for udsatte boligområder. Hvis ikke det er tilfældet kan kommunen ikke godkende planen.

Der etableres endvidere lokale helhedsorienterede sekretariater, der erstatter et væld af lokale styregrupper, og hvor den mest relevante forvaltning sætter sig i spidsen for netværket, der skal gennemføre en konkret indsats. De lokale sekretariater sikrer fælles fokus mod de overordnede mål.

Samtidig har Københavns Kommune og BLs 1. kreds indgået en udlejningsaftale, der understøtter arbejdet for at løfte de udsatte boligområder.

BEBOERSAMMENSÆTNING

Beboersammensætningen i de udsatte boligområder er skæv. En væsentlig del af indsatsen tager derfor sigte på at forbedre forholdene for beboerne og på at ændre beboersammensætningen.

Indsatsen skal understøtte beboerne i forhold til beskæftigelse og uddannelse. Integrationen skal styrkes, og kriminalitet skal forebygges og bekæmpes, så områderne bliver trygge at bo og færdes i. Indsatsen sker i samarbejde med kommuner, organisationer, institutioner, frivillige og ved at knytte an til virksomhedernes CSR-aktiviteter (Corporate Social Responsibility) eller ved at indgå andre former for partnerskaber.

Skal beboersammensætningen ændres, skal der fokuseres på beskæftigelse, integration, uddannelse, tryghed og indkomst.

Beskæftigelse

Beskæftigelsen blandt beboerne i de udsatte boligområder skal øges.

En stor andel af de voksne beboere i udsatte boligområder er uden beskæftigelse. Beskæftigelse forbedrer livsgrundlaget for den enkelte og øger indkomsten. Det er vigtigt, at børn og unge oplever en dagligdag, hvor det er normalt, at voksne går på arbejde for at tjene penge til livets opretholdelse. Beskæftigelse er en vigtig platform for at kunne tage del i samfundet. For samfundet er en høj beskæftigelse en forudsætning for, at vi kan opretholde vores velfærd og velstand.

En del af beboerne i de udsatte områder er umiddelbart i stand til at varetage et job, men de har svært ved at få foden indenfor på arbejdsmarkedet. Her skal der sættes ind med rådgivning og hjælp til at få kontakt til relevante arbejdspladser. Fremskudt beskæftigelses- og vejledningsindsats, virksomhedspraktik og ansættelse i løntilskud kan give værdifuld erfaring og bane vejen for mere varige ansættelser. Det er i alle tilfælde afgørende, at der er tale om meningsfulde aktiviteter, som rent faktisk øger den enkeltes mulighed for at få et arbejde. For de unge er fritids- og feriejob en god mulighed for at stifte bekendtskab med livet på en arbejdsplads.

Ikke alle kan umiddelbart varetage et ordinært job. Den kommunale beskæftigelsesindsats må afpasses efter den enkeltes behov og ressourcer. Det er vigtigt at afdække om den manglende beskæftigelse har rod i andre problemer. Manglende sprogkundskaber eller uddannelse, dårligt helbred, sociale problemer eller problemer med misbrug må håndteres i en tværfaglig og koordineret indsats, hvor der er fokus på at hjælpe borgeren nærmere arbejdsmarkedet samtidig med, at der tages hånd om den enkeltes sociale eller sundhedsmæssige problemer. Indsatsen bør foregå så tæt som muligt på en rigtig arbejdsplads og kan suppleres med sprogundervisning, støtte til at møde til tiden mv.

Sociale partnerskaber mellem kommuner, almene boligorganisationer og virksomheder kan bidrage til at nedbryde den isolation, der præger udsatte boligområder. Virksomhederne investerer tid og ressourcer i at løfte et socialt og samfundsmæssigt ansvar – ofte som led i en CSR-strategi. Beboerne får kendskab til lokale virksomheder og jobmuligheder. Virksomhederne får omvendt kontakt til potentielle medarbejdere. Partnerskaber om uddannelsespladser og mentorordninger eller fælles aktiviteter skaber nye netværk. Det er til gavn for både virksomhederne, deres medarbejdere og beboerne i de udsatte områder.

Det er oplagt at benytte sociale partnerskaber om ansættelse af beboere i forbindelse med de kommende omannelser af udsatte boligområder, hvor almene boligorganisationer bygger og renoverer for store beløb. De sociale partnerskaber øger uddannelses- og beskæftigelsesmulighederne for beboerne i de udsatte områder, men handler også om, at virksomhederne i fremtiden skal have adgang til kvalificeret arbejdskraft.

Fremskudt beskæftigelsesindsats

Ved en fremskudt beskæftigelsesindsats har det kommunale jobcenter en fysisk enhed med tilknyttede jobkonsulenter i det udsatte boligområde. Den fremskudte beskæftigelsesindsats giver mulighed for at holde de lovpligtige samtaler i en mere uformel form, at møde borgerne på deres hjemmebane. Nogle mindre ressourcestærke beboere har nemmere ved at overkomme møderne, når de foregår i deres nær-område i stedet for på det centrale jobcenter i kommunen. Den fremskudte beskæftigelsesindsats muliggør hyppigere kontakt med beboerne. Samtidig betyder placeringen, at medarbejderne får et godt kendskab til området og bedre mulighed for at samarbejde med andre lokale aktører. Indsatsen kan bidrage til at få bragt arbejdsløse med andre problemer end ledighed et skridt nærmere arbejdsmarkedet.

I områder med en fremskudt beskæftigelsesindsats, er der sket et fald i andelen af beboere uden arbejde sammenlignet med områder, der ikke har haft det.

Sociale partnerskaber sikrer job og praktikpladser

Sociale partnerskaber mellem almene boligorganisationer og virksomheder skaber praktikpladser og job til beboerne i den almene sektor. BL – Danmarks Almene Boliger og Dansk Byggeri har indgået en partnerskabsaftale om praktikpladser mv. De to organisationer opfordrer deres medlemmer til at bruge uudnyttet arbejdskraft i almene boligområder, når der gennemføres bygge- og renoveringsarbejder i områderne. Beboerne kan fx ansættes i uddannelses- og praktikpladser, fleks- og løntilskudsjob eller ferie- og fritidsjob.

BRFKredit har gennemført projekt "Flere praktikpladser" og har via sit netværk af virksomheder i byggebranchen og almene boligorganisationer skaffet praktikpladser til mange unge nydanskere.

Via projekt "Flere praktikpladser" fik f.eks. nyuddannet ingeniør fast job som pladsingeniør ved renovering af Askerød i Greve. Entreprenørfirmaet Pihl ansatte desuden flere unge beboere i sommerferiejob. De unge fik på den måde medejerskab til hele projektet, og blev et forbillede blandt deres kammerater. Pihl har været glade for samarbejdet og har oplevet færre tyverier og mindre hærværk end på andre byggepladser.

Ansættelse af unge i Mjølnerparken baner vej for fritidsjob udenfor afdelingen

I Mjølnerparken i København ansættes unge til at løse forskellige opgaver i afdelingen, fx renholdning, trappevask, opsætning af plakater mv. På den måde får de unge en vigtig forståelse for, hvad det vil sige at passe et arbejde. Projektet er målrettet unge på ca. 15 år, som arbejder ca. 4 timer ugentligt og er ansat i afdelingen i maksimalt 1 år. Formålene med projektet er både at klæde de unge på til arbejdsmarkedet, at give dem mulighed for at få en indtægt og at skabe et større ejerskab til deres boligområde. Efter at have arbejdet i afdelingen hjælpes de unge til at få et ordinært fritidsjob. Indsatsen har betydet at flere unge i området bliver motiveret til at søge et fritidsjob, og statistikkerne viser at en større andel af afdelingens unge har fået et fritidsjob udenfor afdelingen.

Integration

En stor del af beboerne i udsatte boligområder er indvandrere eller efterkommere af indvandrere fra ikke vestlige lande. Mange er ikke integrerede i det danske samfund, og mange taler ikke dansk til hverdag.

At være en aktiv og integreret del af samfundet har stor betydning for den enkeltes selvværd og livskvalitet. Taler man ikke dansk, er det meget svært være aktiv på arbejdsmarkedet, at deltage i foreningslivet, at tage del i forældresamarbejde på skolen og at forstå vores demokratiske system. Derfor må alle i Danmark kunne tale dansk.

Et opdelt samfund er et dårligt samfund. Manglende integration fører til parallelsamfund med afvigende normer. Og god integration er en nødvendighed for et velfungerende samfund, hvor alle spiller efter samme regler. Derfor er det afgørende, at integrationen i de udsatte boligområder styrkes.

Bydelsmødre skaber integration og netværk for isolerede kvinder

Mange kvinder med etnisk minoritetsbaggrund mangler netværk og viden om samfundet og kender ikke deres muligheder, rettigheder og pligter. Bydelsmødre er frivillige kvinder med etnisk minoritetsbaggrund, der bliver uddannet i emner som fx danske samfundsforhold, børneopdragelse, sundhed og kost.

Bydelsmødrene besøger kvinder i lokalområdet og taler med dem om de forskellige emner. De bygger bro mellem kvinderne og lokalsamfundet ved at informere om kommunens tilbud, foreningslivet og andre arrangementer. Derudover skaber de netværk og holder sociale arrangementer, hvor de giver deres viden videre til andre kvinder. Gennem det opsøgende arbejde og den viden, der gives videre, gøres der en stor indsats for integrationen af kvinderne.

Projekt Modning i Holmbladsgade hjælper unge nydanskere til uddannelse og arbejde

Målgruppen for Projekt Modning i Holmbladsgadekvarteret i København er en gruppe unge 15-18-årige nydanske drenge, som har hængt ud på gaden og med hærværk og kriminalitet har skabt utryghed blandt lokalområdets beboere og professionelle. Aktiviteten indeholder idrætsaktiviteter for de unge i det lokale idrætshus, hjælp til at finde egnet uddannelse, fritidsjob og etablerede fritidsaktiviteter og fastholdelse heri. Drengene får også individuel støtte efter behov, og der arbejdes på at skabe et tillidsfuldt samarbejde med forældrene.

Gennem den lokale tilstedeværelse har Projekt Modning haft succes med at skabe en tillidsfuld kontakt til de unge og motivere dem til at starte uddannelse, job eller fritidsaktivitet. En aktivitet der har skabt resultater for den enkelte unges fremtidsudsigter, og som også har bidraget med en (forebyggende) tryghedsindsats i boligområdet, ved at de unge er startet uddannelse og arbejde.

//Nethood

I //Nethood-programmet hjælper biblioteker og medborgercentre borgere i udsatte boligområder med deres konkrete it-problemer. Tilbuddet er åbent for alle borgere, der kan komme ind fra gaden og få hjælp til at løse deres individuelle, basale it-vanskeligheder. Hjælpen ydes af bibliotekets medarbejdere, frivillige eller uddannede it-undervisere.

De primære formål med //Nethood er:

- at stille computere med netadgang til rådighed og styrke borgeres basale it-kompetencer i forhold til job- og informationssøgning, brug af mail, webbank, offentlige services og sociale medier.
- at give borgere muligheder for, og evner til, at bruge it i forbindelse med egne kreative udtryk og faglige interesser.
- at styrke unges motivation og lyst til samt forudsætninger for at komme i gang med en uddannelse og finde et (fritids)job.

//Nethood-projekterne kan udvides med en indsats, der giver deltagerne it-skaberkompetencer og et tilbud med mentorordninger, der skal hjælpe lokale unge med at komme i uddannelse eller arbejde

Uddannelse

Uddannelsesniveaulet blandt beboerne i de udsatte boligområder skal løftes.

Uddannelse har afgørende indflydelse på den enkeltes fremtidsmuligheder. Uddannelse øger muligheden for at få beskæftigelse og indkomst. Uddannelse ruste den enkelte til at tage aktivt del i fællesskabet og vores demokrati. Det øger muligheden for at få medbestemmelse og indflydelse. Som samfund har vi brug for, at alle bidrager og tager ansvar for deres eget liv. Gennem uddannelse skal vi fastholde vores velstand og konkurrenceevne i en globaliseret verden.

En stor del af beboerne i udsatte boligområder har ikke nogen uddannelse. Der mangler rollemodeller, og de unge har sværere ved at gennemføre en uddannelse eller få et arbejde. Det er med til at forringe deres muligheder i voksenlivet. Statistikken viser, at de dårligst uddannede har ringere sundhed, lavere levealder og den mindste indkomst. Derfor er det vigtigt, at børn og unge får den nødvendige støtte og motivation til at dygtiggøre sig.

En relativt stor andel børn og unge i udsatte områder lever i familier med sociale, økonomiske og sproglige vanskeligheder. Derfor er der behov for en tidlig indsats. Stimulering af mindre børns sprog, læselyst og begrebsverden øger børnenes skoleparathed, herunder deres forudsætninger for at lære. Skolebørnene har gavn af relevante fritidstilbud, der kan fremme trivsel, udvikling og læring. Her kan blandt andet hjælp til lektier, som mange forældre har begrænsede forudsætninger for at give, være et værdifuldt tilbud. Velforberejede skoleelever er mere motiverede og har større fagligt udbytte af undervisningen. Samtidig er det vigtigt at etablere og fastholde et godt samarbejde med forældrene, så de støtter op om deres børns skolegang og uddannelse.

Der er tendens til, at boligområdernes problemer præger de lokale skolers omdømme og omvendt.

Dermed er der risiko for, at den lokale skole fravælges af ressourcestærke familier. Det forstærker den sociale opdeling i samfundet og de udsatte boligområdets isolation. Børn fra udsatte familier klarer sig ofte bedre, hvis de går i skole med børn fra velfungerende familier. Skolerne i udsatte boligområder skal derfor styrkes. Her har kommunerne et stort ansvar. Høj faglig kvalitet og et velfungerende skolemiljø skal medvirke til at sikre, at skolerne er attraktive for børn fra alle samfundslag. Nogle steder er det mere realistisk at acceptere opdelingen. Men der kan også skabes rigtig gode resultater på skoler, hvor næsten alle er fx tosprogede, hvis skolen indrettes med udgangspunkt i disse elevers behov.

De unge i de udsatte boligområder har ikke altid den nødvendige støtte i hjemmet til at tage det gode og realistiske uddannelsesvalg. Forældre spiller en central rolle for unges uddannelsesvalg, men de har ofte ikke den nødvendige viden om uddannelsesmulighederne. Det er derfor vigtigt med en målrettet vejledningsindsats overfor de unge og for at hæve forældrenes vidensniveau om det danske uddannelsessystem. På ungdomsudannelserne er det vigtigt at sikre, at eleverne fastholdes. De unge skal samtidig støttes i at tage valg om videre uddannelse ud fra deres evner og interesser. Unge og voksne med ingen eller begrænset uddannelse skal have mulighed for at øge deres kvalifikationer og kompetencer gennem relevant uddannelse og opkvalificering. Det styrker deres muligheder på arbejdsmarkedet, hvor der er øgede krav til den enkeltes viden og kompetencer. Det er afgørende, at den enkelte får støtte og vejledning i at vælge det rette tilbud og gennemføre en uddannelse.

"Bogstart" og læsekufferter fremmer børns sprog - og deres muligheder på længere sigt

Bogstart har til formål at hjælpe børn i udsatte boligområder i 20 kommuner til at have et godt sprog ved skolestart, så de er klar til at lære at læse. Børnene får 4 gratis bogpakker fra de er 6 måneder gamle til de fylder 3 år. Bogpakkerne gør det lettere for forældrene at udvikle børnenes sprog ved at dele læseoplevelser med dem. Bogstart skal samtidig give børnene gode oplevelser med bøger, så de får lyst til at læse selv, og opmuntre familier med små børn til at benytte sig af bibliotekets tilbud.

I Bispehaven i Aarhus er særlige bogpakker til de 0-3-årige sammensat, så de kan bruges af forældre, der ikke kan læse dansk. Frivillige besøger familierne og guider forældrene i, hvordan materialet bruges sammen med børnene, og der er arrangementer for børn og forældre på bibliotekerne. Formålet er at vise, at alle forældre kan gøre hjælpe deres børns sproglige udvikling – også selvom forældrene ikke selv kan læse dansk.

Helhedsskole i Tåstrupgård med gode resultater

Selsmoseskolen i Tåstrupgård ligger lidt isoleret i forhold til andre bebyggelser, og det er derfor opgivet at tiltrække elever, der ikke kommer fra Tåstrupgård. Ca.95 pct. af skolens elever er tosprogede. Ikke desto mindre har skolen og de faglige resultater. Eleverne testes 1-2 gange om året i læsning, stavning, læseudvikling og matematik. Testene viser, at eleverne er på niveau med landsgennemsnittet, og på nogle klassetrin endda ligger højere. Testene viser også, at de enkelte elever virkelig kan flytte sig rent fagligt med den rette indsats. For seks år siden blev Selsmoseskolen omdannet til en heldagsskole. Om morgenen kan børnene begynde med en portion havregrød i skolens kantine og der er generelt fokus på sund kost. Men den længere skoledag fra 8-16 giver også plads til flere kreative fag og idræt – og mere leg. Den fysiske aktivitet er med til at højne koncentration i de boglige fag, hvor der er fokus på høj faglighed og fx særlige læseprogrammer.

Lektiecafé i Påskeløkken hjælper børn og unge

Påskeløkken i Odense er et af de mange steder, hvor der er etableret en lektiecafé for områdets børn og unge. Caféen er drevet af helhedsplanen samt frivillige fra Ungdommens Røde Kors og har åbent to dage om ugen. Tilbuddet imødekommer en efterspørgsel efter lektiehjælp fra forældre i området, som ikke selv har mulighed for at hjælpe deres børn. Mange af børnene og de unge laver alle deres lektier i lektiecaféen, hvilket øger deres motivation for at gå i skole og møde velforberejede op til timerne. Det er lykkedes at nå ud til en stor andel af områdets mange børn og unge, også børn som ikke ellers ikke bruger tilbud om lektiehjælp. Udover den faglige hjælp til børn og unge bibringer lektiecaféen børnene et vigtigt dannelselement og en positiv voksenkontakt.

Foruden lektiecaféer etableret i regi af helhedsplaner og skoler har lektiecaféer i biblioteker været en stor succes. Et 3-årigt program med pulje-midler fra Integrationsministeriet resulterede i 130 levedygtige lektiecaféer, og konceptet breder sig nu fra bibliotek til bibliotek.

Skoleelever fra udsatte boligområder i Esbjerg og Vejle møder ny jobvirkelighed

I et vellykket socialt partnerskab har Legetøjskoncernen LEGO og dagbladet JyskeVestkysten adopteret skoleklasser i udsatte boligområder. LEGO har adopteret 3 klasser fra Nørremarksskolen i Vejle og JyskeVestkysten har adopteret en klasse fra Bakkegårdsskolen i Esbjerg. Adoptionsprojektet skaber kontakter mellem lokalområdets beboere og virksomhederne. Børnene får besøg af virksomhederne, men får også lejlighed til selv at besøge virksomhederne og opleve forskellige jobfunktioner. Det åbner horisonter for skolebørnene i forhold til, hvilke muligheder arbejdsmarkedet også tilbyder. Virksomhederne får samtidig værdifuld kontakt til målgrupper, de ellers har svært ved at få kontakt med.

Intensiv vejledning til unge, der ikke fik påbegyndt er ungdomsuddannelse efter grundskole

Fastholdelseskaravanen har i samarbejde med bl.a. UU-Kolding og UU-Vestegnen udviklet og afprøvet "Intensiv vejledning", som et målrettet værktøj til at afklare og motivere den unge til valg af uddannelse. Ved brug af "Intensiv vejledning" er det lykkedes at få udsatte unge til at blive afklaret og motiveret til uddannelse. Der er tale om intensiv vejledning i lidt større grupper og med en varighed fra to til seks uger. Der er et fastlagt program for vejledningsforløbet, hvor der anvendes forskellige virkemidler til at få den unge til at tage ansvar for egen uddannelse.

Tryghed

Nogle udsatte boligområder er præget af utryghed. Utrygheden kan skyldes vold og kriminalitet, men undersøgelser viser, at det i høj grad er adfærd som hærværk, støjende optræden, ulovlig knallertkørsel, upassende sprogbrug og tilråb, der skaber utryghed. For mange oplever at blive generet eller chikaneret af andre beboere og det afholder almindelige beboere fra at bruge fællesarealer og færdes frit i områderne.

Herved startes en ond cirkel, hvor de uroskabende og kriminelle beboere kan sætte dagsordenen i boligområderne. Ressourcestærke beboere flytter fra områderne og det dårlige image, der følger med utrygheden, gør det svært at tiltrække en bred kreds af boligsøgende. Samtidig er der øget risiko for, at børn og unge rekrutteres til kriminelle miljøer og risikerer at få ødelagt deres fremtidsmuligheder.

Boligorganisationerne skal skride ind overfor lejere, som chikanerer og skaber utryghed for de øvrige beboere. Det er boligorganisationens ansvar at sikre, at overtrædelser af husordenen hører op ved brug af påtale, advarsel eller i grove tilfælde opsigelse eller ophævelse. I aftalen om Nye kriterier er det aftalt, at boligorganisationerne skal have mulighed for at forhindre, at lejeren flytter ind i naboafdelingen ligesom kommunerne heller ikke i dag må anvise sådanne lejere til særligt udsatte boligområder. Samtidig skal der skabes mulighed for, at politiet kan videregive oplysninger til boligorganisationerne, som kan hjælpe i opsigelses/ophævelsessager.

Der skal sættes ind overfor børn og unge, som skaber utryghed ved normbrydende adfærd såsom ukontrolleret knallertkørsel, tilråb og hærværk. Forældrene må træde i karakter og sørge for, at deres børn holder sig på rette spor. Derfor skal kommunernes brug af forældreplæg som redskab til at sikre en mere regelret adfærd blandt børn og unge understøttes og udbredes. Hermed forebygges også rekruttering til banderne.

Alle har krav på at kunne føle sig trygge der, hvor de bor. Det gælder ikke mindst børn og unge, der har brug for fredelige omgivelser og gode rollemodeller. Derfor er det afgørende at øge trygheden og mindske kriminaliteten i udsatte boligområder. Tryghed for beboerne opstår ikke mindst, når der er et stærkt og udbygget fællesskab. Det giver større ejerskab til området og modvirker hærværk. Kender man hinanden, tager man sig også af hinanden. Det øger trygheden.

Samtidig med at det sociale miljø i boligområderne styrkes, skal den enkelte have hjælp og støtte til skole, uddannelse eller job. Det er vigtigt, fordi både den enkeltes livssituation og naboskabet har indflydelse på, om man føler sig tryk.

Der skal sættes ind overfor kriminalitet. Er det gået skævt, må der sættes hårdt mod hårdt. Uro, kriminalitet, vold og hærværk kan ikke accepteres. Det kræver i første række en effektiv og fokuseret politiindsats, der proaktivt arbejder for at fjerne vold, uro og kriminalitet fra områderne. Men politiarbejdet kan ikke stå alene. Det er helt afgørende at styrke den kriminalpræventive indsats i form af socialt og forebyggende arbejde. Her er det vigtigt at etablere og bygge videre på en tæt koordinering og samarbejde mellem politi, kommuner, boligorganisationer og andre relevante lokale aktører. Alle parter må inddrages i arbejdet med at sikre et målrettet fokus på at forebygge og forhindre kriminalitet og utryghed i de udsatte boligområder.

Problemorienteret politiarbejde

Problemorienteret politiarbejde (POA) er en metode som har fundet stigende anvendelse i udsatte boligområder. Metoden stammer fra USA og er kendetegnet ved, at politiets måde at arbejde på går fra at være reaktiv og hændelsesstyret til en proaktiv og analyserende fremgangsmåde, hvor der er fokus på forklaring af årsager til kriminalitet. POA-indsatsen inddrager aktivt lokale boligsociale aktører, som ejendomsfunktionærer og boligrådgivere og er blandt andet afprøvet i tre udsatte boligområder i Sønderborg. Her er der en velkoordineret områdebaseret politiindsats kombineret med et formaliseret tværgående samarbejde mellem Sønderborg Politi, Sønderborg Kommune, Sønderborg Andelsboligforening og den lokale helhedsplan. I indsatsen arbejdes der proaktivt og helhedsorienteret med årsagssammenhænge bag ungdomskriminalitet og utryghedsskabende adfærd.

Tryghedsmålninger i de tre områder i Sønderborg viser, at POA øger trygheden. I det udsatte boligområde Kløver-Hvedemarken er trygheden på to år steget med ca. 30 pct. ligesom tilliden til det lokale politi er steget.

Center for Boligsocial Udvikling vurderer, at POA i Sønderborg er et velkoordineret og stringent POA-samarbejde mellem politi, kommune og boligsociale nøgleaktører. Erfaringerne med POA i Sønderborg er, at et dialogsøgende, proaktivt og synligt politi skaber tillid blandt beboere og de unge i boligområdet. Desuden får politiet øget viden om lokale problemer i boligområdet.

Ny start

Flyttetilskud er et af de værktøjer, Københavns Kommune bruger for at ændre beboersammensætningen i byens udsatte boligområder. Fx har Københavns Kommune med programmet "Ny start" tilbudt 25 af de mest kriminalitetsramte familier i Tingbjerg en mulighed for at flytte med tilskud.

Ved en samtale tilbydes de et økonomisk tilskud til at dække flytning og udgifter til at etablere sig i en ny bolig. Samtidig sættes der ind med målrettet støtte til familien. Familierne modtager hjælp til at tackle de vanskelige unge, tilbydes psykologbistand, jobtilbud eller anden bistand til at komme i beskæftigelse.

Flytte- og etableringstilskud kan tilbydes efter de gældende regler i almenboligloven. Udgifter til de øvrige tilbud i forbindelse med ny start finansieres via anden lovgivning. I september 2010 havde 16 af de 25 familier fået tilbudt at flytte til en anden bydel. De udvalgte familier har alle været åbne og indstillet på forandring. De er fremkommet med forslag og bidraget aktivt med ændringer til familiens trivsel.

Forældrepålæg

I tilfælde, hvor det ikke ad frivillighedens vej kan lykkes at få børn og unge til at rette sig efter almindelige regler og normer, har kommunalbestyrelsen således mulighed for at meddele forældre et forældrepålæg efter servicelovens § 57 a. Forældrepålægget kan angive en eller flere konkrete handlepligter, som skal være egnede til at bidrage til løsning af den unges problemer, f.eks. i forhold til at sikre, at den unge er hjemme på et nærmere fastsat tidspunkt hver aften. Endvidere kan kommunalbestyrelsen efter servicelovens § 57 b meddele unge i alderen 12-17 år et ungepålæg, som kan angive en eller flere handlepligter over for den unge, herunder f.eks. vedr. oprettelse af forurettet skade eller hvornår den unge skal være hjemme om aftenen. Endelig kan der nævnes, at der i satspuljeaftalen for 2012 blev afsat midler til udbredelsen af evidensbaserede metoder til målrettet forebyggelse i familien, som netop skal styrke forældrene i deres forældrerolle.

Gadeplansarbejde og hotspot

I flere af de udsatte boligområder er kriminalitetsfrekvensen høj og på den baggrund har Justitsministeriets Ungdomskommission anbefalet, at der iværksættes helhedsorienterede gadeplansindsatser i belastede boligområder med høj kriminalitetsfrekvens med særlig fokus på udvikling af en dansk model for hotspot-indsatser.

Denne anbefaling er fulgt op af en række konkrete initiativer, ingen af dem er dog effektevalueret.

I København blev på baggrund af inspiration fra hotspot-indsatser i Rotterdam og Amsterdam iværksat en hotspot-indsats i Akacieparken og Sjælør. Ideen bag hotspot-indsatsen er, at kriminalitet ofte knytter sig til et bestemt sted, og at det er effektiv kriminalitetsbekæmpelse at sætte målrettet ind på geografisk afgrænsede steder. Ifølge SFI-Campbell viser international forskning, at en sådan satsning har en reel effekt og ikke blot fører til, at kriminaliteten flytter rundt om det næste gadehjørne. De steder, hvor lignende projekter har været gennemført, er kriminaliteten faldet både i og omkring de meget kriminalitetsbelastede områder.

Der er endvidere iværksat forsøg med Hotspot-indsatser i 8 udsatte boligområder samt en helhedsorienteret gadeplansindsats i 17 områder i Danmark. Indsatser tager udgangspunkt i opsøgende gadeplansarbejder, der skal rekruttere de unge, samt en mentorindsats, der skal bringe de unge videre i uddannelse og arbejde. Indsatserne er organiseret forskelligt.

Projekt Brandkadet

Projekt Brandkadet er et rollemodelsprojekt, hvor unge uddannes til brandkadetter og får indsigt i brandmændenes arbejdsdag, hvor regler, disciplin, tillid og fællesskab er bærende værdier. Brandkadetuddannelserne udruster typisk de unge med en kombination af sociale kompetencer og brandmandsfærdigheder. De lærer fx at give hånd, møde til tiden, at videregive viden og udvise respekt for hinanden og udstyret, at slukke mindre brande og yde førstehjælp. Den indsigt motiverer de unge til at modarbejde ildspåsættelser og chikane af brandvæsnet i deres boligområde, samtidig med at de hver især kan tage brandmandsværdierne med sig videre i uddannelsessystemet eller på arbejdsmarkedet.

Der er brandkadetprojekter flere steder og de foreløbige erfaringer er overvejende positive. I Greve oprettede Brandvæsnet brandkadetkurser for 12-14 årige fra kommunens udsatte boligområder i samarbejde med Gadeteam Greve, Falck i Greve, socialarbejdere fra kommunen og den boligsociale helhedsplan Greve Nord Projektet. Initiativet er en reaktion på, at flere boligområder i kommunen i en årrække var ramt af påsatte brande, kriminalitet og uro, og at unge chikanerede brandfolk – og det første hold brandkadetter blev uddannet i 2009. Boligsociale medarbejdere fra helhedsplanen udvælger og rekrutterer de unge, står for forældrekontakt og for at fastholde de unge i uddannelsesforløbet. Brandkadetuddannelsen styrker den lokale sikkerhed og reducerer risikoen for, at de unge får en kriminel løbebane. De unge bliver en ressource i stedet for et problem.

Tryghedsvandring som grundlag for forbedringer

Tryghedsvandring er tænkt som et input til tryghedsfremmende fysiske – og evt. sociale – foranstaltninger i boligområderne. Konceptet består af en vandring gennem et boligområde med henblik på at afdække utrygge steder og situationer. Beboerne bidrager herved til at afdække hvilke konkrete forhold i det enkelte boligområde, som er årsag til utryghed – og på den baggrund kan der foranstalles tryghedsfremmende tiltag. Typisk foregår vandringerne om aftenen og deltagerne kan være beboere, bestyrelse, gårdmænd, repræsentanter for boligselskabet og evt. eksperter, politi, repræsentanter for kommunen. Tryghedsvandring vinder udbredelse og fx har Lejerbo (tryghedspakke), DAB (tryghedseftersyn) og KAB (mørkevandring) alle lanceret koncepter for tryghedsvandring.

Bande-exit program i Københavns Kommune

Exitprogrammet i Københavns Kommune henvender sig til unge i alderen 18-25 år, der enten er tilknyttet bandemiljøer i København eller er involveret i, sigtet eller dømt for alvorlig eller personfarlig kriminalitet. Mange i denne gruppe mangler uddannelse, erfaringer fra arbejdsmarkedet, lovlige indtægter eller ordentlige boligforhold. Med exitprogrammet styrkes koordineringen af kommunens indsats i forhold til den enkelte unge. Det sker konkret ved, at sagsbehandlere, vejledere og jobkonsulenter mødes og lægger en handleplan i fællesskab med den unge. Den unge får mulighed for at trække på kommunens vifte af tilbud og ordninger.

Det er et mål for kommunens Sikker By-program, at 60 procent af de 18-25-årige, som har gennemført kommunens exit-forløb, ikke må være dømt for alvorlig eller personfarlig kriminalitet to år efter forløbets afslutning.

Indkomst

Indkomstniveauet i udsatte boligområder er lavt og afspejler beboersammensætningen. Der er mange uden for arbejdsmarkedet, mange på overførselsindkomster og mange enlige med børn. Hertil kommer mange beboere med en relativ lav arbejdsindkomst.

En lav indkomst har mange negative følger. Det giver færre muligheder for børn, der får en mere vanskelig opvækst med afsavn på oplevelser, som ville udvikle børnene. Det forringer sundhed og trivsel. Det medfører gældsætning og anden økonomisk ufare. Det øger risikoen for kriminalitet.

Derfor er det vigtigt at øge indkomsten i de udsatte boligområder. Regeringen har med afskaffelsen af fattigdomsydelserne og loftet over børnefamilieydelse på afgørende måde givet beboerne i de udsatte områder en håndsrækning. Og regeringen har sat gang i vækst og beskæftigelse, som vil trække i samme retning. Men der er stadig behov for lokalt at gennemføre målrettede aktiviteter, som afhjælper virkningerne af de lave indkomster, som f. eks. gældsrådgivning, kontingentbetaling m.v.

Eksempler

Fritidspas

Med henblik på at styrke udsatte børns muligheder for at deltage i idræts- og andre fritidsaktiviteter, og opnå de gevinster, det giver på lang sigt, prioriteres det flere steder at integrere udsatte børn og unge i almindelige fritidsaktiviteter.

Målgruppen er typisk udsatte børn og unge i alderen 6-18 år, der ikke har mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter på lige vilkår med jævnaldrende. Mange af de børn bor i de udsatte boligområder.

Der er fritidspasordninger i mange kommuner og der er flere forskellige modeller. I Aarhus kan børnene, hvis forældre har en indkomst under en fastsat grænse, fx deltage i fritidsaktiviteter for 1000 kr. årligt, det vil sige at de vil kunne gå til flere aktiviteter på samme pas. I Køge kan børn og unge, der vurderes at have behov for et gratis tilbud få betalt kontingent til én aktivitet årligt. I Aalborg kan børn i Aalborg Øst få betalt kontingent til fritidstilbud i Aalborg Øst.

Gældsrådgivning

Gældsrådgivning kan være en del af en fremskudt og forebyggende indsats for at nedbringe antallet af lejere, der sættes ud af deres bolig, fordi huslejen ikke er betalt.

Med gældsrådgivning kan gives råd og vejledning til de lejere, der kommer i vanskeligheder, fordi de ikke har styr på deres udgifter. Der kan fx rådgives om, hvordan huslejebetalingen kan sikres, om muligheden for at søge boligstøtte, om håndtering af gæld m.v.

Gældsrådgivningen kan tilrettelægges forskelligt. Rådgiveren kan kontakte lejeren, når vedkommende er kommet bagud med huslejen. Der kan også tilbydes rådgivning allerede, når lejeaftalen indgås, så lejeren fra start af får besked om, hvor vigtigt det er, at huslejen betales og kan sørge for at få etableret en eller anden form for automatisk betaling af huslejen.

Erfaringerne fra igangværende projekter med gældsrådgivning er, at de har en positiv effekt på antallet af udsættelser.

Andre boligsociale indsatser

Udover indsatser, der retter sig mod de ovennævnte områder, er det afgørende, at der sættes bredere ind med henblik på at løfte boligområdet socialt. Der kan være tale om initiativer, der styrker fællesskabet, forbedrer kultur- og fritidstilbuddene, sætter bredt ind over for børn og unge og fokuserer på områdernes miljømæssige bæredygtighed.

De Blå Ressourcer, Ålborg Øst

Ejendomsfunktionærerne i Ålborg Øst er blevet uddannet til at indgå som frontpersonale i det boligsociale arbejde. De Blå Ressourcer har to overordnede formål: 1) Det boligsociale arbejde integreres i driften af boligområdet gennem målrettede uddannelsesforløb for ejendomsfunktionærer i udsatte boligområder, og 2) Ejendomsfunktionærer i de udsatte boligområder indgår som et boligsocialt aktiv.

Funktionærerne uddannes til at spotte og vurdere problemer blandt beboerne, og de uddannes i, hvordan de sociale tilbud virker. F.eks. ved ejendomsfunktionærerne i området, at der er noget galt i en familie lang tid inden, socialforvaltningen ved det og opretter en sag på familien. Funktionærerne uddannes i at tage og opretholde kontakt til udsatte borgere: psykisk syge, misbrugere, marginaliserede mv. Dermed gears den sociale indsats i det udsatte boligområde.

Projektet har opnået en række gode resultater:

- Engagement blandt ejendomsfunktionærer er øget
- Den kommunale social indsats er blevet optimeret
- Netværk med hinanden på tværs af bydelen (fælles om problemer, fælles om succeser)
- Væsentligt bidrag til forbedring af samarbejde mellem kommune og boligforeninger

Rap Akademiet, Aarhus

Rap Akademiet er et gratis fritidstilbud til alle unge mellem 12 og 25 år i Aarhus Kommune med fokus på de udsatte boligområder. Bag akademiet står Det Boligsociale Fællessekretariat, som på vegne af de århusianske boligforeninger koordinerer den boligsociale indsats i Aarhus. Akademiet indeholder undervisningsfaciliteter, projektkontor samt et professionelt lydstudie. Akademiets elever får undervisning og følger kursusforløb samt workshops i fag med relation til rap såsom tekstskrivning, rapteknikker og liveoptræden samt forløb i projektudvikling, markedsføring, fundraising og musikbranchekundskab. Målet er mindre hærværk og kriminalitet og forbedrede skolepræstationer for de deltagende unge. Projektet har opnået mange flotte resultater

Foreningsguider på Sjælør, København

Initiativet har til formål at bygge bro for de unge til det etablerede foreningsliv. Initiativet drives af 1 lønnet projektkoordinator (15 timer) og 7 frivillige foreningsguider, som primært er unge fra lokalområdet.

Foreningsguidernes primære opgaver er,

- at guide områdets børn og unge ud i foreninger og klubber med henblik på at få dem indmeldt
- at skabe kontakt til børnenes forældre og informere om tilbuddet samt hvad foreningslivet har at byde på for sikre, at de støtter op om deres børns deltagelse i foreningslivet
- at støtte op om, at antallet af områdets børn, der har tilknytning til det etablerede fritidsliv, øges markant.

Udlejningsregler

De udsatte boligområder har en skæv beboersammensætning i forhold til resten af landet. Når for mange i et boligområde er uden arbejde eller ikke er integreret i det danske samfund, skaber det en negativ udvikling. Det bliver normalt, at man ikke deltager aktivt i samfundet, og området lukker sig mere og mere om sig selv. Derfor er det vigtigt at få rettet op på den skæve beboersammensætning og få beboere ind, der kan påvirke området positivt.

Udlejning af ledige boliger er en af de vigtigste veje til at ændre på beboersammensætningen i et boligområde. Der er en række værktøjer, som kommuner og boligorganisationer kan bruge. Udlejningsreglerne skal have et servicetjek med henblik på løbende at sikre, at de fortsat er effektive redskaber til at regulere beboersammensætningen i et udsat område.

Effekten af redskaberne er størst, når de anvendes sammenhængende og knyttes sammen med andre indsatser. Det kan være indsatser for et bedre image, ændringer i infrastrukturen, salg af boliger eller planer for udvikling af området, der kan skabe større efterspørgsel på boliger i området.

Fleksibel udlejning

I udsatte boligområder i de større byer, hvor der er pres på boligmarkedet og stor efterspørgsel på boliger, kan fleksibel udlejning være en god løsning. Ved fleksibel udlejning lejes de ledige boliger ud efter særlige kriterier. Man kan f.eks. give personer, der er i arbejde eller i gang med en uddannelse, fortrinsret til en bolig i området.

Samtidig skal der udarbejdes en overordnet strategi for udlejningen i kommunen, så mindre ressourcестærke beboere stadig får dækket deres behov for en bolig.

Kombineret udlejning

I boligområder med mange beboere uden for arbejdsmarkedet kan det være en løsning at bruge reglerne om kombineret udlejning. Ved kombineret udlejning må der ikke anvises boliger til personer, der har været uden for arbejdsmarkedet i længere tid. På den måde gøres plads til folk, der er i arbejde og kan præge området med en anden hverdag end beboere, der står uden for arbejdsmarkedet.

Ved kombineret udlejning kan man lade en ledig bolig stå tom i op til 1 år, hvis man gør en ekstraordinær indsats for at udleje boligen. Det kan f.eks. være ved annoncering.

Annoncering

Op til halvdelen af de ledige boliger i en problemramt boligafdeling kan lejes ud via annoncering. På den måde kan man forsøge at få boligsøgende til afdelingen, som ellers søger bolig på det private marked.

Kommunal anvisning

Ved kommunal anvisning har kommunen ret til at anvise til en del af de ledige boliger, for at løse de boligsociale opgaver. Man kan aftale helt op til 100 % kommunal anvisning til et udsat boligområde.

Anvisningen til boligerne sker efter en vurdering af den boligsøgendes behov og beboersammensætningen i afdelingen. På den måde kan kommunen gennemføre en samlet plan for udviklingen af boligområderne i kommunen. For at styrke beboersammensætningen i de udsatte boligområder er der dog nogle persongrupper, som skal anvises til andre boligområder. Det gælder f.eks. flygtninge og nyligt løsladte.

Fælles udlejningsaftale for alle

Hvis de boligsociale problemer i en kommune skal løses på den bedst mulige måde, kan det være en god ide, at alle boligorganisationer i kommunen er en del af en samlet aftale om udlejning. På den måde kan indsatsen gøres mere målrettet og gennemskelig for beboerne.

Hvis en kommune har indgået en samlet aftale om udvidet kommunal anvisning, kombineret udlejning eller annoncering, der omfatter et flertal af de almene boliger, kan kommunen beslutte, at alle almene boliger i kommunen skal være omfattet af aftalen. Har kommunen en aftale med mindre end halvdelen, kan ministeren for by, bolig og landdistrikter godkende, at aftalen kommer til at omfatte alle de almene boliger. På den måde kan der laves en samlet overordnet strategi for at udligne store forskellige i beboersammensætningen i de enkelte boligområder i kommunen.

Flyttehjælp

For at stimulere fraflytning i et udsat boligområde, kan kommunen yde tilskud til flytteomkostninger, for beboere, der ønsker at flytte.

I aftalen om Nye kriterier er der afsat en pulje til delvis refusion af kommunernes udgifter til flyttetilskud i områder, der ikke er omfattet af listen over særligt udsatte områder.

Udlejningsaftale

Københavns Kommune og Boligselskabernes Landsforening i København har indgået en aftale om at bruge den brede vifte af udlejningsregler. Sammen arbejder de aktivt for en beboersammensætning, der kan være med til at bryde de udsatte boligområders isolation.

Konkret betyder det, at kommunen ikke anviser boligsocialt til de ca. 10.000 boliger, som ligger i de mest udsatte boligområder, som er dem, hvor over 40 pct. står udenfor arbejdsmarkedet.

I de samme boligområder anvendes fleksibel udlejning i videst mulig omfang. Her stilles ledige boliger til rådighed for boligsøgende med særlige karakteristika, som kan bidrage positivt til beboersammensætningen i området.

For at opfylde kommunens behov for boliger både til erstatningsboliger og til boligsocial anvisning har boligorganisationerne stillet flere ledige boliger til rådighed i velfungerende afdelinger, som kommunen har kunnet råde over.

Aftalen har vist positive resultater. Andelen af beboere uden for arbejdsmarkedet er faldet, og ifølge Københavns Kommune er andelen af indflyttere på overførselsindkomst markant lavere end blandt fraflytterne og fastboende. Det ses som et udtryk for, at styringen af udlejningen i de udsatte boligområder har haft en effekt og er en medvirkende årsag til den positive udvikling. Det betyder også, at beboersammensætningen i de mest belastede boligområder adskiller sig mindre fra andre almene boligområder i København. Samtidig har det været muligt at sikre, at borgere med boligsocialt behov kan få tilbudt en lejlighed i et ikke belastet boligområde.

BOLIGER OG OMRÅDER

Fysiske forandringer - renovering, nedrivning og infrastrukturinvesteringer

Der er behov for et fysisk løft i de udsatte områder for at skabe mere velfungerende og attraktive bydele. Fysiske forandringer forbedrer rammerne om beboernes hverdagsliv og styrker områdernes konkurrenceevne. Renovering og omdannelse af eksisterende bygninger, opgradering af udearealer, etablering af ny infrastruktur og strategiske nedrivninger forbedrer miljøet i de udsatte områder.

Renovering i de udsatte områder skal både rettes mod fysisk forfald og mod en fremtidssikring af bebyggelserne. Det er vigtigt, at boligerne bliver tidssvarende med hensyn til størrelse, funktionalitet, tilgængelighed og energiforbrug. Bygningernes arkitektoniske fremtoning og udearealerne skal opgraderes, så omgivelserne opleves som imødekommende, brugbare og trygge.

Udbygning af infrastrukturen med nye stier og veje i de udsatte områder skal skabe bedre forbindelseslinjer og nye byrum. Flere og bedre adgangsveje skal sikre fysisk sammenhæng og bedre integration mellem de udsatte områder og de omgivende bykvarterer ved at fremme et større flow igennem boligområderne.

Strategiske nedrivninger kan bidrage til at fremme et mere levende bymiljø og bryde de udsatte områders monofunktionalitet ved at skabe plads til nye forbindelseslinjer til andre boligtyper eller til institutioner og erhvervsarealer, som vil medføre en positiv trafik i områderne.

Renoveringsindsats, etablering af ny infrastruktur og nedrivninger skal ske som led i en helhedsplan. En helhedsplan skal tage hånd om de grundlæggende fysiske problemer i de enkelte boligområder og balancere arkitektur, æstetik, funktionalitet, teknik, energiforbrug og tilgængelighed, så der opnås sammenhængende og langtidsholdbare løsninger.

Der er i Landsbyggefonden afsat midler til fysiske forandringer i almene boligområder:

- en investeringsramme på 32 mia. kr. til renovering af almene boliger i perioden 2010-2016.
- en ramme på 900 mio. kr. til forbedring af infrastruktur i udsatte boligområder i perioden 2010-2016.
- en ramme på 500 mio. kr. til nedrivning af almene boliger i perioden 2010-2014.

Danmarkshistoriens største renovering i Vejleåparken

I Vejleåparken i Ishøj er danmarkshistoriens største renovering gennemført. Vejleåparken med knap 1900 boliger i 4-etages blokke blev opført i 1970-73 som betonelementbyggeri. I år 2000 var bebyggelsen præget af byggetekniske problemer, nedslidte udearealer og fællesfaciliteter og vanskeligheder med at fastholde ressourcestærke beboere. Problemer med hærværk og vold gav negativ omtale i medierne og forværrede området's image. Omfattende renovering af bygninger og udearealer har løftet bebyggelsen med hensyn til fremtoning og funktionalitet, og de enkelte lejligheder er moderniseret for at leve op til nutidig standard. Renoveringen har strakt sig over 6 år og blev afsluttet i sommeren 2009. Landsbyggefonden har støttet renoveringen, som har kostet 1,4 mia. kr. De fysiske forbedringer understøttes af en boligsocial indsats.

Strategisk nedrivning i Askerød har åbnet bebyggelsen

I Askerød i Greve har nedrivning af 23 boliger og reduktion af boliger gjort det muligt at skabe 6 nye åbne passager i bebyggelsen, hvor der før var smalle gennemgange. De eksisterende gennemgange mellem parkeringspladser, stier og opholdsarealer virkede nærmest som tunneller. De var smalle, mørke og utrygge – især om aftenen. Efter delvis nedrivning, er der skabt store, lyse åbninger, som er mere imødekomende og trygge at færdes i. Desuden er der kommet en bedre sammenhæng mellem forskellige arealer i bebyggelsen. De nye passager er et element i helhedsplanen for Askerød, som sigtede mod at genoprette afdelingen. Fx er også de udvendige betonflader blevet rensede, så bygninger nu fremstår lige så lyse og indbydende, som da de var nyopførte i 1975. Tidligere var udlejningsvanskeligheder i boligområdet. I dag er alle boligerne lejet ud.

Renovering har givet Bispehaven et løft

Renoveringen af Bispehaven i Århus har givet bebyggelsen et løft og har bidraget til positive ændringer i beboersammensætningen. Bebyggelsen med knap 900 boliger, består af 7 højhuse og 12 lavere boligblokke samt rækkehuse. Byggetekniske problemer har nødvendiggjort fysisk renoveringsarbejde i bebyggelsen af udearealer, fællesfaciliteter og bygninger. Samtidig har renovering givet området et arkitektonisk løft. Forbedringerne har påvirket bebyggelsens image og området omtales mere positivt i medierne.

Byfunktioner og andre boligformer

Omdannelse fra boligkvarter til bykvarter kan vende udviklingen i de udsatte boligområder. Herved skabes områder, der i højere grad i sig selv rummer en større bymæssighed og som samtidig er langt bedre integreret med den omliggende by.

Der skal etableres nye boligformer og boligtyper i områderne, og der skal tilføres områderne erhvervsfunktioner, kulturinstitutioner, uddannelsesfunktioner, handel mv.

Etablering af nye byfunktioner i områderne skaber lokale arbejdspladser, men er frem for alt med til at trække udefra kommende ind i området og dermed bryde isolationen.

Med erhverv kan der være tale om kontorvirksomhed af forskellig art, herunder især kommunal og statslig forvaltning, om handelsvirksomhed, service, mindre håndværksvirksomheder. Hertil kommer som noget vigtigt etablering af beboernes eget iværksætteri. I de fleste af de udsatte områder bor der mange indvandrere og efterkommerne, som i høj grad er præget af en iværksætterkultur, som det er vigtigt at stimulere.

Udover egentlige erhvervsfunktioner er det afgørende, at offentlige og private institutioner i højere grad etablerer sig i områderne. Det gælder i første omgang eksempelvis uddannelsesinstitutioner og kulturinstitutioner, som kunne etableres enten ved omdannelse af boligareal eller ved fortætning af den eksisterende bebyggelse. Beslutningstagerne i stat, kommuner og i de enkelte institutioner bør opfordres til at overveje mulighederne for lokalisering i de udsatte områder og dermed medvirke til at vende udviklingen.

Områderne skal tilføres nye og andre boligtyper. Det gælder spørgsmålet om sammensætningen mellem familie-, ældre- og ungdomsboliger, men også en større variation i de ejerformer, der tilbydes i området, er afgørende. Nyetablering kan ske ved fortætning af den eksisterende bebyggelse, eller som følge af nedrivning, idet en del af grundarealet kan afhændes med henblik på opførelse af nyt erhverv, nye ejerboliger, private udlejningsboliger eller andelsboliger.

Hertil kommer mulighederne for at sælge almene boliger som ejerboliger, som privat udlejningsejendom eller som privat andelsbolig. Disse muligheder bør benyttes i større udstrækning. Med henblik herpå indgår det i aftalen om Nye kriterier, at der gennemføres af en oplysningsindsats om mulighederne for helt eller delvist salg af boliger i områderne

Der er flere gode muligheder for at understøtte en omdannelse til bykvarter.

Etablering af erhverv

Der er mulighed for at etablere erhvervsarealer i områderne enten ved omdannelse af boligareal til erhvervsareal eller ved nyopførelse og herefter udleje lokalerne gennem et dertil oprettet udlejningsselskab. Udlejning skal ske til markedsleje.

Der er også mulighed for at inddrage private investorer og andre i en samlet forvaltning af området, idet boligorganisationen kan administrere drift og opførelse af erhvervsarealer, der ejes af andre end boligorganisationen. Erhvervsareal kan anvendes af traditionelle erhverv (handel, kontor, service m.v.), men kan også lejes ud til uddannelses- og kulturinstitutioner eller andre institutioner.

Etablering af fælleshuse med flere lejere

Det er muligt at etablere fælleshuse i et alment boligområde. Dækker fælleshuset alene almene boligafdelinger etableres det som en særskilt afdeling og der indgås herefter driftsoverenskomster med de tilknyttede afdelinger, som tinglyses på deres ejendomme.

Fælleshuse kan etableres for større boligområder, som inddrager det omgivende ikke-almene område. Sådanne fælleshuse kan omfatte mange interessenter, herunder andre private grundejere i området, private andelsforeninger, kommunen, regionen foruden afdelinger fra forskellige boligorganisationer.

I disse situationer skal fælleshuset opføres på en selvstændig matrikuleret grund, og der oprettes en grundejerforening, der står som ejer af fælleshuset. Udgifterne til fælleshusets løbende drift dækkes af grundejerforeningsbidrag på basis af fastlagte fordelingstal.

Salg af grunde

Salg af grunde og efterfølgende fortætning bør inddrages i overvejelserne om indsatsen i de udsatte boligområder. Herved kan skabes ny dynamik i området, ligesom der kan genereres ressourcer til finansiering af indsatsen.

Der er i de gældende regler etableret forbedrede incitamentter for boligorganisationerne i forbindelse med afhændelse af uudnyttede grunde i de udsatte boligområder. Det kan godkendes, at provenuet ved et sådant salg ikke skal medgå til nedbringelse af den eksisterende gæld i afdelingen, men i stedet kan indbetales til dispositionsfonden og medgå til finansiering af den øvrige indsats i området. Det er en forudsætning, at der er vedtaget en helhedsplan for området, således at salget og anvendelsen af provenuet sker som led i et samlet løft af området.

Salg af boliger

Der er gennemført forbedrede regler for salg af almene boliger. Salg kan ske som enkeltvist salg som ejerbolig eller som samlet salg af afdeling eller dele heraf som privat udlejningsejendom eller som privat andelsboligforening.

Ved salg som ejerbolig skal kommune og boligorganisation som hovedregel være enige om salget og vilkårene herfor, som efterfølgende skal godkendes af afdelingen. Boligen skal sælges til markedsprisen. Et eventuelt overskud fra salg i udsatte boligområder kan anvendes til finansiering af indsatser i boligorganisationens afdelinger, der er omfattet af en helhedsplan.

Ved hel eller delvist salg af en afdeling er der fastsat klare regler for overgangen til udlejningsejendom eller privat andelsboligforening. Hovedpunktet er, at lejen for de eksisterende lejere fastsættes efter de gældende almene principper, og det er først ved genudlejning til nye lejere, at bestemmelserne i den private lejelovgivning slår fuldt igennem. Med reglerne er der skabt klarhed både i forhold til lejerne, som skal beslutte salget af afdelingen, og de investorer, som skal købe ejendommen.

Nyt sundheds- og kvartershus skal skabe liv og færdsel i Aalborg Øst

Et nyt Sundheds- og Kvartershus er netop åbnet i Kildeparken. Kildeparken er en del af Aalborg Øst, en socialt udsat bydel med ca. 4000 almene boliger i forskellige boligafdelinger. Formålet med etablering af Sundheds- og Kvartershuset er at understøtte bydelens udvikling fra et rent boligområde, der fremstår isoleret fysisk og socialt til et levende byområde med boliger og erhverv, som i højere grad hænger sammen med den øvrige by.

Sundheds- og Kvartershuset skal huse en lang række sociale og sundhedsfaglige funktioner, både beboerfaciliteter, boligsocialt center, rådgivning, fitnesscenter, sundhedsfaglige erhverv og uddannelser samt kommunal administration. Beboerne får lettere adgang til sociale tilbud og sundhedstilbud og der skabes nye arbejdspladser og tilstrømning til området. Sundheds- og Kvartershuset er første etape i en ambitiøs helhedsplan for Kildeparken, og huset er blevet til i et velfungerende samarbejde mellem områdets boligorganisationer, Region Nordjylland og Aalborg Kommune.

Plejecenter har tilført nyt liv i Egedalsvænge

I Kokkedal nord for København har etablering af et plejecenter bidraget til en positiv udvikling i boligområdet Egedalsvænge. Området har tidligere været præget af uro, hærværk og voldsepisoder. Plejecenter Egelunden har tilført en ny beboergruppe, besøgende og ansatte. Samtidig fungerer plejecenteret som et samlingssted ved kulturelle arrangementer. Med etablering af Egelunden er der skabt mere liv og positiv dynamik i Egedalsvænge, mens uroen er stilnet af. Plejecenter Egelunden er opført på et areal, der er frilagt efter nedrivning af en enkelt boligblok med 43 lejligheder.

Fra udsat boligområde til attraktiv bydel – fysisk omdannelse i Gellerup/Toveshøj

Under overskriften "Fra udsat boligområde til attraktiv bydel" har Brabrand Boligforening og Aarhus Kommune udarbejdet en helhedsplan for Gellerupparken og Toveshøj. De 2400 boliger i området er opført som 4- og 8-etages blokke i perioden 1968-1972. Visionen er at gennemføre en massiv fysisk omdannelse af boligområdet i en skala, som ikke før er set i en helhedsplan. Nedrivning, nybyggeri, salg af boliger, hele

blokke og grundarealer indgår i helhedsplanen. Et afgørende element er etablering af bedre infrastruktur i området med en ny bygade som et centralt hovedstrøg med butikker, institutioner og erhverv. Der etableres en intern ringgade med nye gennemgående sidegader, og på sigt er der planer om en ny letbane fra Aarhus Centrum til Gellerup. Området deles i mindre bykvarterer, der etableres en bypark og et erhvervsområde. Langt mere færdsel skal på den måde ledes til og igennem området, og monofunktionaliteten skal brydes, så der skabes et levende og mangfoldigt bymiljø.

Medborgercentre

I perioden 2008 til 2011 er der med midler fra satspuljen etableret 16 medborgercentre i filialer i udsatte boligområder, der tilføjer nye byfunktioner i boligområderne. Medborgercentrene giver uformelle tilbud, som lokalområdets borgere har brug for og indflydelse på, hvorfor de er forskellige fra sted til sted.

De biblioteksbaserede medborgercentre samler ydelser, indsatser og service under samme tag på tværs af faggrupper og med brug af frivillige. De spiller en central rolle i lokalområdet som igangsætter og ramme for behovsorienterede indsatser og tilbyder et varieret udbud af formelle og uformelle læringsaktiviteter. Samtidig tilbydes kompetent og uvildig rådgivning og vejledning. Biblioteket er et trygt rum for mange borgere, der her kan få hjælp til stort og småt, uden at involvere myndighedsudøvende funktioner.

Medborgercentrene fungerer primært som:

- Ramme for kulturel oplysning og læring (fx i form af it-kurser og sprogundervisning)
- Hjælp til borgerdrevne aktiviteter (debatarrangementer, højtlesning, workshops)
- Medspiller i forhold til lokalområdets eksisterende tilbud og institutioner
- Base for frivillige indsatser (lektiehjælp, advokatbistand m.v.)
- Ramme om uvildig rådgivning og vejledning (fx i til jobsøgning, det lokale foreningsliv, sundhedsoplysning, uddannelsesrådgivning og hverdagsrådgivning som bl.a. dagtilbud, skoler og henvendelser til og fra offentlige myndigheder).

